

Przemoc na tle rasowym jako skutek nietolerancji. Analiza problemu na przykładzie Miasta Białystok

„Gdy ustaje tolerancja dla tolerancji, nastaje tolerancja przemocy”²

Słowa polskiego filozofa prof. Tadeusza Kotarbińskiego doskonale odzwierciedlają problem występującego zjawiska przemocy na tle rasowym. Pomiędzy nietolerancją rasową a wolnością i bezpieczeństwem człowieka zachodzi ścisła zależność, która sprawia, iż wszelkie przejawy dyskryminacji oraz ksenofobii stały się obecnie jednym z istotnych wyzwań dla utrzymania pokoju w demokratycznym państwie prawa. Jest to powiązane bezpośrednio z zapewnieniem podstawowych praw i wolności ustanowionych przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Powszechnie wydaje się, iż negatywne skutki przemocy na tle rasowym dotyczą w sposób bezpośredni jedynie wybrane osoby bądź grupy, jednakże tym samym naruszony zostaje również cały porządek społeczny, poprzez co wszyscy obywatele mogą czuć niepokój.

Zjawisko przemocy w relacjach interpersonalnych bądź międzygrupowych jest rozpatrywane z perspektywy tła społecznego, w obszarze którego dochodzi do kontaktów interpersonalnych. Więzy międzyludzkie, jakie zachodzą w tych stosunkach, bazują zaś na poszczególnych normach zachowania:

- poszanowanie godności drugiego człowieka;
- poszanowanie życia i zdrowia;
- tolerancja;
- współdziałanie i opiekuńczość³.

Niezachowanie oraz naruszenie tych zasad nie prowadzi bezpośrednio do zjawiska przemocy, jednakże jego zaistnienie jest uzależnione od rodzaju formy patologizacji wzajemnych stosunków⁴. Brak poczucia wspólnoty, chęci współdziałania,

1 Uniwersytet w Białymstoku.

2 K. Nowak, *Leksykon złotych myśli*, Warszawa 1998.

3 B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 2009, s. 715.

4 A. Hankala, *Przemoc jako przejaw patologizacji więzi międzyludzkich*, [w:] B. Hołyst (red.), *Przemoc w życiu codziennym*, Warszawa 1997.

odtrącenie drugiego człowieka przybiera najczęściej formę agresji słownej bądź fizycznej. Podobnie cechuje się nietolerancja, czyli brak szacunku dla cudzych praktyk i przekonań. Objawia się niedopuszczaniem do zachowań czy poglądów różniących się od własnych. Leży u podstaw dyskryminacji rasowej i ksenofobii⁵. Efektem nietolerancji jest zachodząca przemoc rasowa.

Fundamentalną częścią polityki państwa jest utworzenie ustawodawstwa, które zaopatruje w narzędzia ochrony prawnej osób narażonych na rasizm. Polski system legislacyjny – Konstytucja RP czy kodeks karny, zawiera szereg artykułów penalizujących bezpośrednio bądź pośrednio czyny popełniane w związku z czyjąś przynależnością rasową, narodową, etniczną. Zgodnie z art. 13 Konstytucji RP występuje zakaz istnienia partii politycznych i innych organizacji odwołujących się w swoich programach do totalitarnych metod i praktyk działania nazizmu, faszystów i komunizmu, a także tych, których program lub działalność zakłada lub dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową⁶.

Z kolei w art. 30 Konstytucji mowa jest o ochronie godności człowieka, jako nienaruszalnego prawa jednostki – „Przyrodzona i niezbywalna godność człowieka stanowi źródło wolności i praw człowieka i obywatela. Jest ona nienaruszalna, a jej poszanowanie oraz ochrona jest obowiązkiem władz publicznych”⁷. Zapewnienie ochrony godności ludzkiej ma być zagwarantowane przez władze publiczne. Wynika stąd powinność stworzenia środków dających ochronę godności osób, które ze względu na swoją przynależność etniczną, rasową, narodową, wyznaniową, status społeczny itp. są zagrożone nienawistnymi atakami. Jednakże bazując na przepisach konstytucyjnych, trudno jest poszkodowanym osobom dochodzić obrony swoich praw w sytuacjach zagrożenia przemocą na tle rasowym.

Kodeks karny⁸ penalizuje przemoc na tle wyznaniowym czy rasowym. Zawiera kilka typów czynów karalnych, gdzie wprost jest mowa o przestępstwach motywowanych uprzedzeniami rasowymi, wyznaniowymi, narodowymi, politycznymi, lub ze względu na określony światopogląd ofiary. Zgodnie z art. 119 § 1 kodeksu karnego ten, kto stosuje przemoc lub groźbę bezprawną wobec grupy osób lub poszczególnej osoby z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, politycznej, wyznaniowej lub z powodu jej bezwyznaniowości, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Motywacją sprawcy stosującego przemoc są stricte wymienione przesłanki. Karalności podlegają czyny, które dotyczą osoby należącej do innej niż sprawca grupy etnicznej bądź rasowej, czy też innego wyznania lub bezwyznaniowości. Przykładem takiego czynu zabronionego jest pobicie studenta – cudzoziemca, który odbywa wymianę studencką.

5 Krajowy Program Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji 2004-2009, Warszawa 2004, s. 9.

6 Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).

7 Ibidem.

8 Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).

Artykuł 256 kk. zakazuje publicznego propagowania faszystowskiego lub innego totalitarnego ustroju państwa, a także nawoływania do nienawiści na tle różnic narodowościowych, etnicznych, rasowych, wyznaniowych albo ze względu na bezwyznaniowość. Zachowania takie zagrożone są karą grzywny, karą ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Przestępstwo popełniane z pobudek rasistowskich zostało zawarte w art. 257 – kto publicznie znieważa grupę ludności albo poszczególną osobę z powodu jej przynależności narodowej, etnicznej, rasowej, wyznaniowej albo z powodu jej bezwyznaniowości lub z takich powodów narusza nietykalność cielesną innej osoby, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. Przestępstwo to ścigane na drodze karnej jest przedmiotem ochrony dwóch niezwykle ważnych wartości – godności i nietykalności człowieka. Pojęcie znieważenia jest objaśnione jako okazanie pogardy, która wyraża bardziej negatywne emocje w stosunku do osoby niż tylko lekceważenie⁹. Artykuły 194-196 kodeksu karnego, dotyczące przestępstw przeciwko wolności sumienia i wyznania, przedstawiają system kar za obrażanie uczuć religijnych, złośliwe przeszkadzanie publicznie wykonywanym aktom religijnym oraz ograniczanie człowieka w przysługujących mu prawach, ze względu na jego przynależność wyznaniową albo bezwyznaniowość.

Spśród opisanych powyżej artykułów, przestępstwa ujęte w art. 119 i 257 są karane bardziej surowo niż takie same czyny, lecz popełnione bez związku z czymś pochodzeniem rasowym, narodowym, etnicznym bądź wyznaniem. Zważając jednak na art. 53 § 2 kodeksu karnego, który reguluje zasady wymierzania kary i środków karnych, obowiązkiem sędziego zasądzającego karę jest branie pod uwagę m.in. motywacji sprawcy. Jak wynika z teorii, sędziowie mogą wymierzać wyższe kary za przestępstwa motywowane rasistowsko aniżeli w przypadku takich samych czynów popełnionych z mniej karygodnych pobudek¹⁰.

Oprócz prawa krajowego, stosowane są również liczne regulacje międzynarodowe, których stroną jest Polska, np. Organizacji Narodów Zjednoczonych (Międzynarodowa Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, otwarta do podpisu w Nowym Jorku dnia 7 marca 1966 roku¹¹, Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 16 grudnia 1966 roku¹²), Rady Europy (Konwencja o Ochronie Praw Człowieka

9 R.A. Stefański, *Przestępstwo publicznego znieważania grupy ludności lub osoby z powodu dyskryminacyjnego*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 6, s. 29.

10 A. Mikulska, *Rasizm w Polsce*. Raport z badań wśród osób, które doświadczyły przemocy ze względu na swoje pochodzenie etniczne, rasowe lub narodowe, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2010, s. 24.

11 Międzynarodowa Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, otwarta do podpisu w Nowym Jorku dnia 7 marca 1966 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 25, poz. 187).

12 Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 16 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169).

i Podstawowych Wolności z 1950 roku¹³, Europejska Karta Społeczna z 1961 roku¹⁴, Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych z 1995 roku¹⁵).

Przynależność do Unii Europejskiej obliguje Polskę do implementacji dyrektyw mających na celu walkę z dyskryminacją (podstawą jest art. 13 Traktatu o Unii Europejskiej w brzmieniu ustalonym w Traktacie Amsterdamskim¹⁶, Dyrektywa Rady Unii Europejskiej nr 2000/43/WE z 29 czerwca 2000 roku¹⁷, dotycząca realizacji zasady równego traktowania bez względu na rasę lub pochodzenie etniczne we wszystkich sferach życia społecznego oraz Decyzja Ramowa Rady Unii Europejskiej 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 roku¹⁸ w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych).

Unia Europejska kładzie nacisk na poszanowanie podstawowych praw i wolności człowieka, stąd też wyprofilowała instytucje na poziomie krajowym oraz kontynentalnym, np.: Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Praw Człowieka, Komitet ds. Likwidacji Dyskryminacji Rasowej ONZ, Europejski Trybunał Praw Człowieka, które mają za zadanie tworzenie i realizowanie poprawnej polityki przeciwdziałania dyskryminacji na tle rasowym czy też wyznaniowym. Na płaszczyźnie unijnej istotną rolę posiada komisarz ds. sprawiedliwości, praw podstawowych i obywatelstwa, który przejął wcześniejsze kompetencje komisarza ds. zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego. Owa transformacja potwierdza związaną spraw o charakterze dyskryminacyjnym z wymiarem sprawiedliwości¹⁹.

Na przestrzeni ostatnich dwóch lat (2012-2013) niepokojące stały się doniesienia ze stolicy województwa podlaskiego, dotyczące ataków rasistowskich na obcokrajowców. Jak powszechnie wiadomo, Białystok jest postrzegany jako miasto wielu kultur oraz religii. Na jego terenie znajdują się obiekty sakralne, cmentarze, pomniki oraz miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne związane z różną wiarą oraz obcokrajowcami. Taki wizerunek – miasta otwartego, gdzie wspólnie żyje kilka różnych narodowości, był wypracowywany przez wiele lat. Ponadto, poprzez systematyczny rozwój oraz wprowadzane innowacje, miasto stało się nowoczesnym ośrodkiem na wschodzie Polski. Wzbudziło to zainteresowanie środowisk zagranicznych do inwestowania, studiowania czy prowadzenia działalności. Cudzoziemcy zamieszkujący Białystok zameldowani są tu na stałe bądź ubiegają się o status

13 Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

14 Europejska Karta Społeczna z 1961 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67).

15 Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych z 1995 r. (Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209).

16 Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie i niektóre związane z nimi akty (tzw. Traktat Amsterdamski) – podpisany 2 października 1997 r. (wszedł w życie 1 maja 1999 r.) (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/31).

17 Dyrektywa 2000/43/EC Rady Unii Europejskiej wprowadzająca zasadę równego traktowania osób bez względu na rasę i pochodzenie etniczne (Dz.U. L 180, 19/07/2000 P. 0022–0026).

18 Decyzja Ramowa Rady Unii Europejskiej w sprawie zwalczania rasizmu i ksenofobii 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 (Dz.U. L 328 z 6.12.2008).

19 A. Zygierewicz, *Polityka Unii Europejskiej na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji*, „Studia BAS” 2011, nr 2(26), s. 88.

uchodźcy (przebywają w ośrodku dla uchodźców lub zamieszkują mieszkania prywatne) czy też są uczniami białostockich szkół oraz uczelni wyższych²⁰. Każdego dnia przyjeżdża również wielu obcokrajowców na zakupy, odwiedzają oni instytucje kulturalne, zwiedzają region.

Obecność cudzoziemców i wielość kultur stanowi niewątpliwie duży atut, jednakże pociąga także problemy wynikające z różnorodności rasowej, religijnej bądź obyczajowej, przez co poczucie bezpieczeństwa w Białymstoku zostało zaburzone. Stało się tak za sprawą nasilającego się rasizmu, poprzez który obcokrajowcy i mieszkańcy poczuli zagrożenie. Cudzoziemcy charakteryzujący się swoją odmiennością wzbudzili zainteresowanie, które niestety nie zawsze było pozytywne, a w pojedynczych przypadkach przerodziło się w zachowania pełne nienawiści, przejawiające się w przemocy. Akty nietolerancji skierowane do osób o odmiennym pochodzeniu bądź kolorze skóry przybierały różną postać – rozboje, pobicia, wyzwiska. Przemoc fizyczna nie musi być bezpośrednio skierowana przeciwko osobie bądź grupie ludzi, ale może być również użyta przeciwko mieniu, np. podpalenie mieszkania, gdzie zamieszkuje cudzoziemiec²¹. Statystycznie każdego dnia dochodzi do różnych zagrożeń i wykroczeń stwarzających niebezpieczeństwo dla zdrowia i życia ludzi, dla mienia i środowiska.

Ażeby dokładnie zbadać i poznać genezę problemu przemocy na tle rasowym, władze miasta zleciły przeprowadzenie badania pt. „Diagnoza postaw mieszkańców Białegostoku w zakresie tolerancji”. Badania miały charakter diagnostyczny i zostały zrealizowane w oparciu o technikę CATI (Computer Aided Telephone Interviewing), czyli wywiadu telefonicznego²². Z przeprowadzonych badań²³ wynika, iż w ocenie mieszkańców miasto należy uznać za względnie bezpieczne miejsce do życia (średnia ocena poziomu bezpieczeństwa wyniosła 7,86; maksymalna ocena – 10 pkt). Miasto Białystok za wielokulturowe postrzega obecnie 84,1% mieszkańców. Osoby starsze chętniej posługują się tą „etykietą” – ponad 90% osób w wieku powyżej 55 lat ją przyjmuje – niż młodsze – dla 31,1% osób w wieku 15-25 lat i 23,9% w wieku 25-34 lat miasto nie jest wielokulturowe.

Według opinii 54,4% mieszkańców białostoczanie są nietolerancyjni. Młodszy respondenci, jak również ci, którzy są aktywni zawodowo oraz niewierzący, wyrażali częściej opinię o nietolerancji mieszkańców Białegostoku. Przeszkodę dla mieszkańców w kontaktach z obcokrajowcami stanowi głównie: orientacja psychoseksu-

- 20 Raport dotyczący zwalczania przestępczości związanej z dyskryminacją rasową, ksenofobią i nietolerancją na przykładzie działań Policji Podlaskiej Białystok się zmienia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Warszawa 2004, s. 11.
- 21 A. Kwiecień, *Poradnik Obywatela. Co możemy zrobić, gdy zetkniemy się z mową nienawiści?* Otwarta Rzeczpospolita – Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii, s. 4.
- 22 Program Miasta Białegostoku Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i Związanej z Nimi Nietolerancji na lata 2014-2017, Białystok dla Tolerancji, Urząd Miejski w Białymstoku, Białystok 2013, s. 8.
- 23 J. Poleszczuk, K. Sztup-Rutkowska, Ł. Kiszkiel, A. Klimczuk, R.J. Mejsak, *Diagnoza postaw mieszkańców Białegostoku w zakresie tolerancji*, Fundacja SocLab, Białystok 2013.

alna (45%), kolor skóry (41%) i wyznanie (37%) – częściej na te aspekty wskazują ludzie młodzi w wieku 15-35 lat. Z zasady 13% mieszkańców nie ufa cudzoziemcom wyglądającym inaczej niż Polacy. Osoby młode w wieku 15-24 lata (37%) deklarują największe zagrożenie dla utraty tożsamości narodowej Polski na skutek rosnącego udziału imigrantów w strukturze społecznej.

Przeważająca część ankietowanych (71%) uważa, że wielokulturowość jest zjawiskiem korzystnym dla polskiego społeczeństwa. Większość białostoczan jest zdania, że rasizm jest poważnym problemem w Białymstoku. Zdecydowanie częściej uważają tak osoby młode.

Największe zrozumienie dla imigrantów ekonomicznych deklarują zaś osoby z wykształceniem gimnazjalnym oraz z wykształceniem wyższym, a najniższą osoby starsze i z wykształceniem podstawowym. Zauważalna jest wyraźna, pozytywna korelacja odpowiedzi akceptujących zatrudnienie czarnoskórej opiekunki do dziecka – od wieku – im starszy respondent, tym mniejsza akceptacja takiej sytuacji. Osoby o wykształceniu podstawowym najrzadziej akceptują zatrudnienie czarnoskórej opiekunki²⁴.

Na podstawie powyższych danych można wywnioskować, iż uznanie miasta za wielokulturowe jest silnie związane z wiekiem. Definicja wielokulturowości straciła walory jako podstawa tożsamości kulturowej miasta dla ludzi młodszych, stąd również bierze się mniejsza chęć do poznawania innych kultur, zamieszkujących region, oraz historii miasta. Białostoczanie zdecydowanie odznaczają się na tle Polski większą skalą przywiązania do tradycyjnych form życia społecznego czy instytucji wspólnotowych, dzięki którym mieszkańcy posiadają poczucie kontroli nad życiem. Stąd też pojawiają się negatywne emocje i poczucie dystansu do pewnych odmienności w czterech podstawowych sferach, takich jak: makrospołeczna (przestrzeni miasta), zawodowa, sąsiedztwa i osobista. Dlatego przemoc najczęściej dotyka osoby wyróżniające się wyglądem.

Najczęściej postawy nietolerancji i duże dystanse są zależne od niskiego lub niepewnego statusu społecznego. Obecność obcokrajowców odbierana jest jako swego rodzaju zagrożenie. Narasta poprzez to niepokój, iż rozbiciu ulegną tradycyjne instytucje, głównie chodzi tutaj o rodzinę, która stanowi podstawowy kapitał społeczny. Z kolei mieszkańcy o wyższym statusie socjalnym posiadają poczucie większej kontroli nad otoczeniem i czują się bezpieczni w sytuacji zróżnicowanego narodowościowo otoczenia. Ludzie młodzi częściej nie posiadają wysokiego poziomu wiedzy, a tym samym dystans do grup obcych ulega zwiększeniu. Białostoczanie w większości posiadają pozytywne nastawienie do obcokrajowców oraz zgadzają się z opinią, że reprezentacja wielu kultur służy polskiemu społeczeństwu, a wraz z napły-

24 Opracowano na podstawie badań Fundacji SocLab, ibidem.

wem cudzoziemców miasto staje się lepszym miejscem do życia. Istotne jest też, iż są otwarci na edukację w tym kierunku.

W ostatnim czasie za pośrednictwem mediów można było usłyszeć o wielu aktach przemocy dokonanych na osobach spoza granicy naszego kraju. Nagłówki artykułów pt. *Atak na Czeczenów w Białymstoku*²⁵ czy *Kolejny rasistowski atak*²⁶ z dnia na dzień stały się coraz bardziej niepokojące. Zgodnie z danymi przedstawionymi w raporcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych²⁷, w województwie podlaskim w 2013 roku wszczęto 85 postępowań z art. 256 kk. Jest to ponad 60 więcej niż w roku 2012. Do odpowiedzialności karnej w ubiegłym roku pociągnięto 35 osób. Więcej dochodzeń w sprawie przestępstw z nienawiści prowadziła w tym czasie tylko Stołeczna Komenda Policji. Warto zwrócić uwagę, że w 2013 roku wszczęto aż 7 postępowań z art. 119 kk., które w latach poprzednich nie zostały w ogóle odnotowane. Statystyki za styczeń i luty 2014 roku pokazują, iż Policja wszczęła 13, a w całym pierwszym półroczu 2013 roku wszczęto tylko 11 postępowań²⁸. Należy jednak pamiętać, że wciąż bardzo często ofiary przemocy na tle rasowym nie zgłaszają się z doniesieniem na Policję, w obawie przed wiktyimizacją i ewentualnymi dodatkowymi kłopotami.

Wzrastająca liczba postępowań nie powinna być niepokojąca, a wręcz przeciwnie, jest to optymistyczna prognoza. Świadczy ona o zauważalnym wzroście aktywności podlaskiej Policji w zwalczaniu przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Do końca 2013 roku przeszkoleni zostali wszyscy policjanci służby prewencyjnej i kryminalnej. Policjanci nauczyli się, jak rozpoznać przestępstwo z nienawiści, jak na nie reagować, jak postępować z ofiarą takiego zdarzenia oraz jak wyglądają symbole mowy nienawiści.

Tylko zintegrowanie różnych działań umożliwia efektywne zwalczanie przemocy wywodzącej się z nietolerancji. Władze lokalne poważnie potraktowały i zajęły się problemem. Ruszył szereg programów edukacyjnych i profilaktycznych, realizowanych zarówno przez miasto, jak i organizacje pozarządowe. Projekty w większości zostały skierowane do ludzi młodych, jednakże nie tylko. W czerwcu ubiegłego roku (2013) odbył się koncert zatytułowany „Białystok dla tolerancji”²⁹. Wszystkie akcje mają na celu podnoszenie społecznej świadomości dotyczącej tolerancji i poszanowania innego człowieka oraz głośno wyrażają sprzeciw przemocy rasowej, która tak nagle zaczęła psuć wizerunek miasta. W ramach uporządkowania działań propagujących ideę tolerancji i współistnienia władze miasta wystąpiły o powoła-

25 <http://www.tvp.pl/bialystok/aktualnosci/kryminalne/atak-na-czecenow-w-bialymstoku/929015> (8.05.2014).

26 http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,85994,6647533,Kolejny_rasistowski_atak.html (8.05.2014).

27 Raport dotyczący zwalczania przestępczości związanej z dyskryminacją rasową, ksenofobią i nietolerancją na przykładzie działań Policji Podlaskiej, op. cit., s. 17.

28 Opracowanie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na podstawie danych z Komendy Głównej Policji.

29 <http://wiadomosci.onet.pl/bialystok/bialystok-dla-tolerancji-koncert-przeciw-rasizmowi/4gr13> (8.05.2014).

nie specjalnego Zespołu do spraw przeciwdziałania ksenofobii i rasizmu³⁰, do którego zadań należy koordynacja i inspiracja działań zmierzających do przeciwdziałania i zwalczania przejawów dyskryminacji rasowej, ksenofobii i wszelkich aktów nietolerancji. Zauważyć należy, iż pozytywnym zjawiskiem, pomimo negatywnego przedstawienia miasta przez media jest ciągle wzrastająca liczba cudzoziemców, którzy nie obawiają się zamieszkać w Białymstoku.

***

W obliczu globalizacji, rosnącej wieloetniczności oraz utrzymujących się stereotypowych ocen różnych grup ludności, pojawia się szereg wyzwań nie tylko dla rządzących, ale i dla całego społeczeństwa, zarówno zamieszkującego Białystok, jak i całą Polskę. Obowiązkiem władz, służb, instytucji, a także wszystkich mieszkańców jest zadbać w sposób maksymalny o bezpieczeństwo własne i innych ludzi. Jednakże aby skutecznie zwalczyć zjawisko nietolerancji, a tym samym rodzącej się z niej przemocy, najważniejsza jest wysoka świadomość społeczna i otwarty umysł osób zamieszkujących dane terytorium. Zainteresowanie drugim człowiekiem, jego osobowością oraz tym, co może on nam pokazać i czego może nas nauczyć, stanowi najlepszy sposób na zawarcie pozytywnych relacji i tym samym zwalczanie wszelkich form dyskryminacji.

Literatura

- Hankała A., *Przemoc jako przejaw patologizacji więzi międzyludzkich*, [w:] B. Hołyst (red.), *Przemoc w życiu codziennym*, Warszawa 1997.
- Hołyst B., *Kryminologia*, Warszawa 2009.
- Kwiecień A., *Poradnik Obywatela. Co możemy zrobić, gdy zetkniemy się z mową nienawiści? Otwarta Rzeczpospolita – Stowarzyszenie przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii*.
- Mikulska A., *Rasizm w Polsce. Raport z badań wśród osób, które doświadczyły przemocy ze względu na swoje pochodzenie etniczne, rasowe lub narodowe*, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Warszawa 2010.
- Poleszczuk J., Sztop-Rutkowska K., Kiszkiel Ł., Klimczuk A., Mejsak R.J., *Diagnoza postaw mieszkańców Białegostoku w zakresie tolerancji*, Fundacja SocLab, Białystok 2013.
- Stefański R.A., *Przestępstwo publicznego znieważania grupy ludności lub osoby z powodu dyskryminacyjnego*, „Prokuratura i Prawo” 2006, nr 6.
- Zygierewicz A., *Polityka Unii Europejskiej na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji*, „Studia BAS” 2011, nr 2(26).

Źródła prawa

- Decyzja Ramowa Rady Unii Europejskiej w sprawie zwalczania rasizmu i ksenofobii 2008/913/WSiSW z dnia 28 listopada 2008 (Dz.U. L 328 z 6.12.2008).

30 Zarządzenie wewnętrzne Prezydenta Miasta Białegostoku nr 147/13 w sprawie powołania i zakresu zadań Zespołu do spraw przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i nietolerancji, Białystok 2013.

- Dyrektywa 2000/43/EC Rady Unii Europejskiej wprowadzająca zasadę równego traktowania osób bez względu na rasę i pochodzenie etniczne (Dz.U. L 180 z 19.07.2000 P. 0022–0026).
- Europejska Karta Społeczna z 1961 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67).
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483).
- Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).
- Konwencja Ramowa o Ochronie Mniejszości Narodowych z 1995 r. (Dz.U. z 2002 r. Nr 22, poz. 209).
- Międzynarodowa Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej, otwarta do podpisu w Nowym Jorku dnia 7 marca 1966 r. (Dz.U. z 1969 r. Nr 25, poz. 187).
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych, otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 16 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167 i 169).
- Traktat z Amsterdamu zmieniający Traktat o Unii Europejskiej, traktaty ustanawiające Wspólnoty Europejskie i niektóre związane z nimi akty (tzw. Traktat Amsterdamski) – podpisany 2 października 1997 r. (wszedł w życie 1 maja 1999 r.) (Dz.U. z 2004 r. Nr 90, poz. 864/31).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.).
- Zarządzenie wewnętrzne Prezydenta Miasta Białegostoku nr 147/13 w sprawie powołania i zakresu zadań Zespołu do spraw przeciwdziałania dyskryminacji rasowej, ksenofobii i nietolerancji, Białystok 2013.

Źródła internetowe

- http://bialystok.gazeta.pl/bialystok/1,85994,6647533,Kolejny_rasistowski_atak.html
- <http://www.tvp.pl/bialystok/aktualnosci/kryminalne/atak-na-czecenow-w-bialymstoku/929015>
- <http://wiadomosci.onet.pl/bialystok/bialystok-dla-tolerancji-koncert-przeciw-rasizmowi/4gr13>